

MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ BEZ PRZEMOCY

„by nieużywanie przemocy miało jakkolwiek wartość, musi być zastosowane w konfrontacji z wrogiem”

[Przesłanie Ban Ki-moon - Sekretarza Generalnego z okazji Międzynarodowego Dnia bez Przemocy 2 października 2009 rok.](#)

Międzynarodowy Dzień bez Przemocy (ang. International Day of Non-Violence) ustanowiony został przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w dniu 15 czerwca 2016 r., zainspirowanej poglądami propagatora pacyfizmu Mahatmy Gandhiego. **Święto obchodzone jest corocznie 2 października**, dzień ten jest dniem urodzin Mahatmy Gandhiego (2 października 1869 r.)

„Jesteście moją ostatnią deską ratunku. Jestem w szkole bity i przezywany. Powiedziałem rodzicom, że muszę zmienić szkołę, ale podobno to jest niemożliwe. Codziennie specjalnie spóźniam się do szkoły, bo boję się, że dostanę od chłopaków ze starszej klasy jeszcze przed lekcjami. Wszyscy się ich boją. Muszę też oddawać im pieniądze, ostatnio zniszczyli mi telefon”. Chłopak, 12 lat

Źródło: „Dzieci się liczą 2017” - raport o zagrożeniach bezpieczeństwa i rozwoju dzieci w Polsce
- Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę

Agresja to pojęcie najbardziej ogólne, określające świadome podejmowanie wrogich działań mających na celu wyrządzenie komuś szkody (Aronson, Wilson, Akert, 2006).

Przemoc to termin nieco węższy. Do przemocy dochodzi wtedy, gdy agresor wykorzystuje swoją przewagę nad ofiarą. Może być ona liczebna, fizyczna, psychiczna lub o charakterze formalnym (Komendant-Brodowska, 2014). Z kolei termin **bullying** oznacza znęcanie się, dręczenie, nękanie, gnębienie czy prześladowanie. Mówimy o nim wtedy, kiedy działanie ma na celu wyrządzenie przykrości lub krzywdy (intencjonalność), ma charakter systematyczny (powtarzalność), a ofiara jest słabsza od sprawcy bądź grupy sprawców nierównowaga sił (Olweus, 2003).

źródło: Dzieci się liczą. Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa i rozwoju dzieci w Polsce
- Fundacja dajemy Dzieciom Siłę

Relacja między pojęciami: agresja, przemoc oraz bullying ma charakter hierarchiczny (Pyżalski, 2012)

Przemoc - wywieranie wpływu na proces myślowy, zachowanie lub stan fizyczny osoby pomimo braku przyzwolenia tej osoby na taki wpływ, przy czym wyróżnia się dwa zjawiska: przemoc fizyczną i przemoc psychiczną. Według WHO, o uznaniu danego przypadku użycia siły lub władzy, lub groźby takiego użycia, za przemoc, decyduje negatywny cel i wysokie prawdopodobieństwo negatywnych skutków takiego działania.

Psychologia wyróżnia cztery rodzaje przemocy: psychiczną, fizyczną, ekonomiczną i seksualną. Każda z nich może występować samodzielnie (sprawca może poprzestać tylko na krzywdzących słowach, ale nigdy nie uderzyć) albo się przenikać. Kolejnym wariantem jest eskalacja - brak ostrego sprzeciwu ze strony ofiary prowadzi do pogłębiania się zachowań przemocowych. Jeśli osoba wobec której

stosowana jest przemoc nie zbuntuje się lub nie odejdzie po incydencie, sprawca będzie rozszerzał granice tego, co mu wolno i przejdzie od słów do czynów. Zachowania przemocowe, które mogą się swobodnie rozwijać, szybko stają się normą zarówno dla sprawcy, jak i dla pokrzywdzonych. A im dłużej to trwa, tym trudniej jest odejść...

Przemoc fizyczna to wywieranie wpływu na proces myślowy, zachowanie lub stan fizyczny osoby pomimo braku jej przyzwolenia przy użyciu siły fizycznej. Typowymi środkami przemocy fizycznej jest szarpanie, popychanie, uderzanie, szturchanie, kopanie itp.

Przemoc psychiczna to wywieranie wpływu na proces myślowy, zachowanie lub stan fizyczny osoby pomimo braku jej przyzwolenia przy użyciu środków komunikacji interpersonalnej. Typowymi środkami przemocy psychicznej są groźba, krzyczenie na kogoś, obelga, straszenie (np. użyciem przemocy fizycznej) i molestowanie psychiczne.

Przemoc ekonomiczna - naruszenie własności. Przemoc ekonomiczna wiąże się celowym niszczeniem czyjejś własności, pozbawianiem środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby.

Przemoc seksualna - naruszenie intymności. Przemoc seksualna polega na zmuszaniu osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub emocjonalnym szantażu.

PRZEMOC A PRAWO

Polski Kodeks Karny zawiera osobny rozdział dotyczący przestępstw przeciwko rodzinie i opiece. Jednym z przestępstw opisanych w tym rozdziale jest przestępstwo znęcania się nad rodziną - art. 207 kodeksu karnego, który obejmuje zarówno znęcanie się fizyczne, jak i psychiczne.

Art. 207 Kodeksu Karnego

§ 1 Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2 Jeżeli czyn określony w § 1 popełniony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do 10 lat.

§ 3 Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub § 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12 lat.

Jeżeli akty przemocy powtarzają się, ale nie masz na to dowodów, lub sprawca uderzył Cię po raz pierwszy, wówczas kwalifikacją prawną może być **art. 217 (naruszenie nietykalności cielesnej) lub 156 i 157 Kodeksu Karnego** (opisane są przestępstwa polegające na ciężkim uszczerbku na zdrowiu oraz uszkodzeniu ciała). Czyn ten może być zakwalifikowany jako uszczerbek na zdrowiu lub rozstrój zdrowia. W tym wypadku osoba pokrzywdzona musi zgłosić wniosek o ściganie karne sprawcy (jest to przestępstwo ścigane na wniosek).

Przemoc w różnych formach dotyka również środowisko szkolne. Mówimy wtedy o tzw. przemocy rówieśniczej.

Przemoc rówieśnicza jest najczęściej doświadczaną przez dzieci i młodzież kategorią wiktymizacji (Włodarczyk, Makaruk, 2013). Do przemocy rówieśniczej może dochodzić na terenie szkoły, w drodze do lub ze szkoły, za pośrednictwem internetu lub telefonu komórkowego (Komendant-Brodowska,

2014), ale także w kontekście pozaszkolnym, gdy do przemocy dochodzi ze strony rodzeństwa lub osób obcych.

Zjawisko przemocy rówieśniczej jest warunkowane przez wiele czynników. Mogą być to indywidualne cechy ofiary i sprawcy, takie jak m.in. płeć. Wiele badań pokazuje, że wśród ofiar przemocy rówieśniczej przeważają chłopcy. Są oni też znacznie częściej sprawcami przemocy fizycznej (Pyżalski, 2015) i dopuszczają się bardziej brutalnych czynów niż dziewczyny (Chmura-Rutkowska, 2012). Z kolei dziewczyny częściej angażują się w przemoc relacyjną (Pyżalski, 2014).

Przemoc rówieśnicza to m.in: przezywanie, dogadywanie, ośmieszanie, wykluczenie z grupy, ignorowanie, nastawianie innych przeciwko osobie, pobicie, kopanie, popychanie, szarpanie, kradzież, niszczenie przedmiotów, złośliwe SMS-y, e-maile, wpisy w serwisie społecznościowym, umieszczanie w internecie zdjęć lub filmów ośmieszających ofiarę.

Przemoc rówieśnicza a prawo:

Zgodnie z art. 1 § 2 pkt 2 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich z dnia 26 października 1982 r. przez czyn karalny rozumie się czyn zabroniony przez ustawę jako przestępstwo lub przestępstwo skarbowe oraz wskazane niektóre wykroczenia. Chodzi zatem o przestępstwa określone w Kodeksie karnym, Kodeksie karnym skarbowym oraz tzw. przestępstwa pozakodeksowe wskazane w innych ustawach.

Źródło: ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich

Przemoc rówieśnicza jako przestępstwo to przede wszystkim: groźby, szantaż, zniewagi, zniesławienie, pobicia, zmuszania do wykonania określonych czynności, niszczenie rzeczy, kradzież, rozbój czy przemoc seksualna.

Przemoc rówieśnicza jako wykroczenie to przede wszystkim niszczenie lub kradzież rzeczy o wartości poniżej jednej czwartej części minimalnego wynagrodzenia (około 500 zł).

Zasady odpowiedzialności karnej za popełnienie przestępstwa, wykroczenia oraz czynu karalnego są różne w zależności od wieku sprawcy:

- uczeń przed ukończeniem 13 roku życia dopuszcza się czynu zabronionego - sąd traktuje popełnienie takiego czynu wyłącznie jako przejaw demoralizacji i może zastosować jedynie środki przewidziane w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich;
- uczeń między 13 a 17 rokiem życia dopuszcza się czynu zabronionego - co do zasady sąd stosuje środki przewidziane w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich

W stosunku do nieletniego popełniającego czyn karalny sąd rodzinny może:

- udzielić mu upomnienia,
- zobowiązać go do określonego zachowania, w szczególności do naprawienia wyrządzonej szkody, do wykonania określonych prac, do przeproszenia pokrzywdzonego, do podjęcia nauki lub pracy, do uczestniczenia przez niego w odpowiednich zajęciach o charakterze terapeutycznym lub szkoleniowym,
- do zaniechania używania przez niego alkoholu lub innego środka odurzającego, do powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach.
- ustanowić nad nim nadzór odpowiedzialny rodziców lub opiekunów,
- ustanowić nad nim nadzór organizacji młodzieżowej lub innej organizacji lub osoby udzielającej poręczenia za nieletniego,

- zastosować nad nim nadzór kuratora,
- skierować go do ośrodka kuratorskiego, a także do organizacji lub instytucji zajmujących się pracą z nieletnimi o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym, po uprzednim porozumieniu się z tą organizacją lub instytucją,
- orzec zakaz prowadzenia przez niego pojazdów (również brak możliwości uzyskania uprawnień do prowadzenia pojazdów),
- orzec przepadek rzeczy uzyskanych przez niego w związku z popełnieniem czynu karalnego,
- orzec umieszczenie go w rodzinie zastępczej, w odpowiedniej placówce opiekuńczo-wychowawczej albo ośrodka szkolno-wychowawczym,
- orzec umieszczenie go w zakładzie poprawczym – ale w zasadzie tylko wtedy, gdy nieletni dopuścił się czynu karalnego, jeżeli przemawiają za tym wysoki stopień demoralizacji nieletniego okoliczności i charakter czynu, zwłaszcza gdy inne środki okazały się nieskuteczne lub nie rokują resocjalizacji nieletniego,
- sąd rodzinny może także zobowiązać rodziców lub opiekunów nieletniego do poprawy jego warunków wychowawczych, bytowych lub zdrowotnych, a także do ścisłej współpracy ze szkołą, poradnią zakładem pracy, w którym nieletni jest zatrudniony, lekarzem lub zakładem leczniczym. Może także zobowiązać rodziców lub opiekunów do naprawienia w całości lub w części szkody wyrządzonej przez nieletniego.

Warto pamiętać, że w sprawie nieletniego sąd musi kierować się przede wszystkim jego dobrem, dążąc do osiągnięcia korzystnych zmian w osobowości i zachowaniu się nieletniego oraz zmierniac w miarę potrzeby do prawidłowego spełniania przez rodziców lub opiekunów ich obowiązków wobec nieletniego, uwzględniając przy tym interes społeczny. W postępowaniu z nieletnimi sąd bierze pod uwagę jego osobowość, w szczególności wiek, stan zdrowia, stopień rozwoju psychicznego i fizycznego, cechy charakteru, a także zachowanie się oraz przyczyny i stopień demoralizacji, charakter środowiska oraz warunki wychowania nieletniego.

źródło: <http://zobaczjestem.pl/aspekty-prawne-przemocy-rowiesniczej/>,
Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich

Gdzie szukać pomocy w sytuacji zagrożenia przemocą rówieśniczą:

- **Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne**
- **Policja**
- **800 100 100 - telefon - dla Rodziców i Nauczycieli w sprawie Bezpieczeństwa Dzieci**
- **116 111 - telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży**
- **800 12 12 12 Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka**